

PREKOGRANIČNA GRAĐANSKA MREŽA ZA MIR, POMIRENJE I LJUDSKU SIGURNOST NA BALKANU

*Aspekt ljudske sigurnosti mladih koji žive u
„kolektivnim centrima“ ili „alternativnim
smještajima“ u BiH*

Sadržaj

REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	3
Uvod	3
Postojeći podaci	4
Glavne interesne grupe	6
Metodologija.....	8
Struktura fokus grupa.....	8
Konsultativni sastanak	9
Analiza podataka.....	9
I. Izazovi ljudske sigurnosti	9
II. Ljudske reakcije i mehanizmi za rješavanje problema	17
III. Potrebne promjene i moguća perspektiva za budućnost	20
Zaključci.....	21
Implementacija regionalnog smještajnog programa u BiH je u progresiji	22
Reference	23
Dostupni dokumenti.....	23
Sastav fokus grupe	23
Opširni intervjui	23
Lista učesnika konsultativnog sastanka	24
KRATKA STUDIJA JAVNE POLITIKE	25
Uvod	25
Problem.....	25
Metodologija.....	26
Ključna pitanja	26
Analiza problema	26
Preporuke za rješavanje problema.....	27
Zaključak.....	28
KO SMO MI?.....	29
Naš cilj.....	29
Zbog čega Balkan i Turska?	29
PARTNERI	31
Turska/Helsinški parlament građana - hCa	31
Srbija/SeConS – Grupa za razvojnu inicijativu.....	31
Bosna i Hercegovina/Omladinski Resursni Centar/Helsinški parlament građana Tuzla	31
Crna Gora/Asocijacija za demokratski prosperitet -Zid	32
Bugarska/Institut za regionalne i međunarodne studije - IRIS	32
CRDP Kosovo/Centar za istraživanje, dokumentaciju i publikaciju.....	32

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Uvod

Rat u Bosni i Hercegovini iz 1990tih je za rezultat imao 1.2 miliona ljudi koji su napustili zemlju i preko jedan milion ljudi koji su raseljeni unutar granica BiH. Danas, dvije decenije nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog ugovora, preko 100,000 ljudi je još uvijek raseljeno unutar BiH, uključujući oko 8,600 ljudi posebno ranjive populacije u oko 159 centara širom zemlje. Stalno prisustvo ovih centara za raseljene osobe unutar BiH – a koji se u Bosni i Hercegovini nazivaju „kolektivni centri“ ili „alternativni smještajni centri“ – predstavlja seriju izazova koji mogu biti predmet ovog istraživanja: Koliko mladih ljudi živi u ovim centrima? Koji su životni uslovi mladih osoba raseljenih u BiH? Šta se može poduzeti kako bi se osigurala Ljudska Sigurnost unutrašnje raseljenih mladih osoba u tim centrima? Kada unutrašnja raseljenost prestaje i šta su „sljedeći koraci“ za mlade ljude?

Istraživanje će se fokusirati na ljude koji žive u centrima koji su namjenski stvoreni za raseljene osobe odmah nakon rata u BiH, u oba entiteta i Brčko Distriktu.

Primarna pitanja:

Koje su to opasnosti sa kojima se mladi ljudi suočavaju u „kolektivnim centrima“ ili „alternativnim smještajnim centrima“ u BiH?

Koje su to opasnosti sa kojima se mladi ljudi suočavaju nakon odlaska iz „kolektivnih centara“ ili „alternativnih smještajnih centara“ u BiH?

Sekundarna pitanja:

- Koja vrsta zaštite je dostupna mladim ljudima u centrima?
- Koja je uloga odgovarajućih vlasti u rješavanju izazova sa kojima se mladi ljudi susreću u centrima?
- Da li su izazovi Ljudske Sigurnosti uvećani zbog nedostatka zakona ili zbog loše primjene istih?
- Kako životni uslovi u centrima utiču na jednakost i društvenu inkluziju mladih ljudi koji tamo žive?

Osnovna ciljna grupa za ovo istraživanje su mladi iz 3 „kolektivna centra“ ili „alternativna smještajna centra“ u BiH:

- Tuzla (Mihatovići, kolektivni centar) u Federaciji BiH;
- Bratunac (ljudi koji su živjeli u kolektivnom centru Kravice) u Republici Srpskoj;
- Brčko Distrikt (Prutače, kolektivni centar);
- Glavne interesne grupacije i roditelji.

Postojeći podaci

Prema izvještaju ministarstva za Ljudska prava i Izbjeglice BiH iz 2005, 7311 ljudi je živjelo u Kolektivnim centrima u BiH, od toga 61,1% u centrima u FBiH i 38,9% u centrima koji se nalaze u RS.

Broj i postotak stanovnika kolektivnih centara u BiH kao i način smještaja

Mjesto smještaja	FBiH	RS	Ukupno
Porodice	1.677	863	2540
Osobe	4.467	2844	7311
%(porodice/stambene jedinice)	61,1%	38,9%	100%

Struktura stanovnika kolektivnih centara – po broju članova porodice. Najveći broj stanovnika kolektivnih centara su stanovnici iz dvočlanih porodica, nakon njih idu tročlane porodice, i nakon toga samci.

Struktura stanovnika kolektivnih centara – po broju članova porodice

Broj članova	FBiH		RS		UKUPNO	
	Porodice	Osobe	Porodice	Osobe	Porodice	Osobe
1	503	503	34	34	537	537
2	373	746	282	564	655	1310
3	304	912	251	753	555	1665
4	289	1.156	123	492	412	1648
5	136	680	83	415	219	1095
6	49	294	57	342	106	636
7	13	91	23	161	36	252
8	5	40	7	56	12	96
9	5	45	3	27	8	72
UKUPNO	1.677	4.467	863	2.844	2.540	7.311
Prosjeck po porodici	2,7		3,3		2,9	

Kako se vidi iz gornje tabele, najveći postotak ljudi koji žive u centrima u BiH su Bošnjaci; broj Srba je pola od toga; broj Hrvata u kolektivnim centrima je manji od 5%.

Kada se govori o Entitetima, očito je da je su stanovnici kolektivnih centara u RS Srbi, a u FBiH su Bošnjaci i Hrvati.

Etnička struktura osoba koje žive u kolektivnim centrima u BiH

Entitet	Bošnjaci		Hrvati		Srbi		UKUPNO	
	porodice	osobe	porodice	osobe	porodice	osobe	porodice	osobe
FbiH	1.560	4.203	113	257	4	7	1.677	4.467
RS					863	2.844	863	2.844
% (porodica/smještaj)	61,4%		4,4%		34,1%		2.540	7.311

Ovaj izvještaj prepoznaje neke ranjive grupe: „Nažalost, značajan broj stanovnika kolektivnih centara u FBiH i RS pripada posebno ranjivoj kategoriji populacije kao što su: mentalno nestabilne osobe, osobe sa invaliditetom, psihički bolesne osobe, osobe nesposobne za samostalan život, socijalni slučajevi, itd. čiji povratak se ne može osigurati obnovom kuća koje su uništene u ratu (ukoliko su uopšte imali kuće)“, ali ne poznaje mlade ljude kao jednu od specifično ranjivih grupa.

Ovaj izvještaj ne uključuje podatke iz Brčko Distrikta BiH.

Informacije o „kolektivnim centrima“ ili „alternativnim smještajnim centrima“ u BiH smo dobili od „Unije za održiv povratak i integracije“, najveće NVO interesne grupacije u ovom polju u BiH. Njihovo posljednje istraživanje iz 2011 potvrđuje da ukupno 1830 porodica ili 7223 osobe još uvijek žive u centrima.

Ovaj izvještaj se ne odnosi na podatke iz Brčko Distrikta BiH.

Prema godišnjem izvještaju iz 2014 „Udruženja za održiv povratak i integracije“ postoji podatak gdje su oni radili sa više od 500 mladih ljudi koji potiču iz raseljenih porodica tokom 2013 kroz program razvoja kapaciteta kod mladih ljudi u smislu omladinskog zapošljavanja.

Prema podacima monitoring centra za raseljena lica u Brčko distriktu živi 455 ljudi u centrima i prema podacima iz osnovne škole Prutače 90 djece koja potiču iz raseljenih porodica pohađa ovu školu.

Bosna i Hercegovina: Unutrašnje raseljeni od 14.11.2014.

Glavne interesne grupe

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, obim nadležnosti Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH je ustanovljen Članom 12 zakona o ministarstvima i drugim administrativnim tijelima Bosne i Hercegovine a koji uključuje: Nadgledanje i implementaciju međunarodnih konvencija i drugih dokumenata u polju ljudskih prava i osnovnim sloboda; Promocija i zaštita pojedinačnih i kolektivnih ljudskih prava i sloboda; Koordinacija i priprema izvještaja o implementaciji obaveza definisanih međunarodnim konvencijama i međunarodnim dokumentima koji se podnose relevantnim lokalnim vlastima, institucijama i međunarodnim institucijama i organizacijama; Dizajniranje i provođenje aktivnosti u vezi ispunjenja obaveza BiH prema Euro-Atlantskim integracijama, sa posebnim osvrtom na aplikaciju Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda kao i protokola; Monitoring, razvoj i širenje informacija o standardima, postignućima i aktivnostima u polju ljudskih prava; Saradnja sa religijskim zajednicama; Saradnja sa nacionalnim manjinama i njihovim udruženjima; Saradnja sa institucijama i organizacijama zaduženim za potragu za nestalim osobama u BiH; Saradnja sa Crvenim krstom BiH, međunarodnim komitetom Crvenog krsta i humanitarnim agencijama; Pitanja vezana za azil i prava izbjeglica koja ulaze u BiH; Implementacija Aneksa VII Opšteg okvirnog sporazuma za Mir u BiH kao i nadgledanje istog; Stvaranje i implementacija politika u BiH u polju povratka izbjeglica i raseljenih osoba u BiH, projekti rekonstrukcije i osiguravanje drugih uslova za održiv povratak; Koordinacija, upravljanje i nadgledanje u okviru komiteta za izbjeglice i raseljene osobe aktivnosti Entiteta i drugih institucija u BiH zaduženih za politike implementacije u ovom polju; Sve druge aktivnosti propisane zakonom koje se odnose na implementaciju Aneksa VI i VII Opšteg okvirnog sporazuma za Mir u BiH; Saradnja sa nevladinim sektorom u vezi pitanja koja potpadaju pod nadležnost ministarstva; Stvaranje imigracijske i politike azila BiH; Stvaranje BiH politike prema dijaspori.

Ministarstvo za raseljena lica i izbjeglice u FBiH, Područje rada: Administrativni, profesionalni i drugi zadaci prema zakonu a vezano za kompetencije Federacije Bosne i Hercegovine u područjima koja se tiču raseljenih lica, izbjeglica, povratnika i naročito: sakupljanje i procesiranje podataka o izbjeglicama i raseljenim licima, koordinacija aktivnosti rekonstrukcije, zajedno sa registracijom i nadgledanjem NVOa; Stvaranje uslova za povratak raseljenih lica u njihova pred ratna domaćinstva, uključujući konstrukciju i rekonstrukciju; povrat i popravak domova i drugih smještajnih kapaciteta radi smještanja izbjeglica i raseljenih lica, upravljanje regionalnim centrima koji će pomagati te aktivnosti, kao i drugi zadaci prema zakonu koji važi za ovo polje djelovanja.

Ministarstvo za raseljena lica i izbjeglice u RSu, Ministarstvo za izbjeglice i raseljene osobe izvršava administrativne i druge profesionalne obaveze vezane za pružanje smještaja; saradnja sa Ministarstvom za izbjeglice i ljudska prava BiH; repatrijacija i resocijalizacija izbjeglica i raseljenih osoba u Republici Srpskoj. Ministarstvo je zaduženo za raspodjelu sredstava vezanih za kupovinu materijala za izgradnju, kao i izgradnja, rekonstrukcija i rehabilitacija objekata namijenjenih za smještaj izbjeglica i raseljenih osoba na teritoriji Republike Srpske. Ministarstvo radi u saradnji sa Ministarstvom za izbjeglice i raseljene osobe Federacije BiH, međunarodnim i drugim organizacijama koje implementiraju program resocijalizacije izbjeglica i raseljenih osoba. Ministarstvo je također zaduženo za zaštitu ljudskih prava i imovine koja pripada izbjeglicama i raseljenim osobama. Svake godine Ministarstvo predlaže i

implementira Program rješavanja problema izbjeglica, povratnika i raseljenih lica, a koji je usvojen od strane Vlade Republike Srpske. Ministarstvo radi putem osam sektora koji pokrivaju sve opštine u Republici Srpskoj.

Ured za izbjeglice, raseljena lica i smještaj Brčko Distrikt, ured ima odgovornost upravljanja pitanjima koja se tiču izbjeglica, raseljenih lica i smještaja u Brčko Distriktu.

Ministarstvo kulture i sporta u FBiH, Federalno ministarstvo kulture i sporta izvršava administrativne, ekspertne i druge obaveze prema zakonu a vezano za kompetencije Federacije Bosne i Hercegovine u poljima: istraživanje i naučne aktivnosti u poljima zaštite i upotrebe kulturnog i historijskog nasljeđa; muzeji, arhivi, biblioteke, publikacije, teatar, muzika, umjetnost, film i šou biznis aktivnosti, aktivnosti organizacija i udruženja građana u poljima umjetnosti, kulture, sporta i omladine: unapređenje sporta i fizičke kulture; uspostava razvojnih strategija u poljima kulture, sporta i omladine, kao i druge obaveze prema zakonu koji vrijedi za ovo područje.

Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS (ured za mlade), ured za mlade izvršava administrativne i druge profesionalne zadatke vezane za sljedeće: utvrđivanje Nacionalnog akcionog plana i omladinske politike Republike Srpske i njegova implementacija; stvaranje pretpostavki za rješavanje omladinskih pitanja – zapošljavanje mladih, unapređenje njihovog društvenog statusa, inkluzija u društvo; realizacija omladinskih projekata; ohrabrivanje mladih na aktivno učešće u društvu; uspostava omladinskih centara; saradnja sa omladinskim organizacijama; međunarodna saradnja u polju omladinskih organizacija i aktivnosti.

Podured za civilno društvo i omladinu u Brčko Distriktu, zadužen je za pitanja mladih i društva.

Tuzla gradski centar za socijalni rad, Bratunac opštinski centar za socijalni rad, Brčko Distrikt centar za socijalni rad: Glavne institucije za pružanje usluga socijalne zaštite i osiguranje kvalitetnoga socijalnog programa su Centri za Socijalni rad / uredi za socijalnu zaštitu na opštinskom nivou (uključujući kantonalni nivo u FBiH). Postoje mnoge usluge koji Centri/Uredi pružaju a odnose se na zakonodavstvo u socijalnoj zaštiti, zaštitu djece i porodice, zaštite osoba sa invaliditetom, kriminalno zakonodavstvo i drugi. Rad u okviru ovih područja uključuje brojne usluge za djecu i porodice od finansijske podrške do pravnih informacija, od zastupanja djece u sudskim postupcima do savjetovanja i edukativnog rada. Druge institucije socijalne zaštite (institucije vrtića, rehabilitacijskih centara, itd) također pružaju usluge socijalne zaštite i inkluzije djece i također imaju obavezu saradnje sa Centrima/Uredima kao i drugim javnim i nevladinim institucijama.

Unija za održiv povratak i integracije BiH, Osnovano 1993 godine, Unija za održiv povratak i Integracije u Bosni i Hercegovini (USRIBH) je multietnička i nevladina organizacija koja služi kao krovna organizacija koja uvezuje udruženja povratnika, udruženja žena, poljoprivrednih organizacija, i drugih povratničkih NVOa u Bosni i Hercegovini. Pod bivšim nazivom „Asocijacija za izbjeglice i raseljena lica Bosne i Hercegovine (ADP)“, unija je bila jedna od najvećih multietničkih organizacija koja je radila u svim konfliktnim područjima u zemlji. Sada, sastavljena od 98 lokalnih NVOa koji se bave povratkom, glavni zadatak unije jeste zaštita osnovnih ljudskih prava izbjeglica, raseljenih lica povratnika – povratak na njihova predratna ognjišta, pravo na imovinu, pravo na obrazovanje i osiguranje, borba protiv etničke diskriminacije u područjima povratka izbjeglica i borba protiv drugih zločina protiv čovječnosti.

Unija promovira društvene inicijative i jačanje statusa civilnog društva u područjima povratka izbjeglica, kroz saradnju sa lokalnim vlastima i vladinim institucijama u Bosni i Hercegovini.

Lokalni NVOi:

Tuzlanski omladinski ili NVO za izbjeglice i raseljena lica, IPAK Omladinska NVO: <http://www.ipak-mgb.ba/index.php/en/>

Bratunački omladinski ili NVO za izbjeglice i raseljena lica, Omladinska NVO Odisej Bratunac: <https://hr-hr.facebook.com/pages/Omladinska-organizacija-Odisej-Bratunac/56368409968>

Brčko Distrikt omladinski ili NVO za izbjeglice i raseljena lica, Omladinski NVO PRONI centar za omladinski razvoj, www.pronibrcko.ba

Metodologija

Ovo istraživanje je provedeno kroz kvalitativne metode studije u tri BiH grada: Tuzla, Bratunac i Brčko Distrikt BiH. Kvalitativna metoda uključuje istraživanje literature, dokaze dostupnih studija i podataka vezanih za temu kao i postojećih zakonskih i pod zakonskih akata koji se bave pitanjima unutrašnje raseljenih osoba (IDP), diskusije fokus grupa (FGD) kao i intervjua. Primarna ciljna fokus grupa su bili mladi ljudi koji žive u kolektivnim centrima i njihovi roditelji, gdje su se sproveli opširni intervjui sa glavnim izvorima informacija – školskim direktorima, predstavnicima nevladinih organizacija (NVOi), lokalnim i vladinim predstavnicima.

Struktura fokus grupa

Ukupno pet fokus grupa je organizirano u tri grada: tri fokus grupe sa mladim ljudima koji žive u kolektivnim centrima i dvije fokus grupe sa njihovim roditeljima, što je rezultiralo sa učešćem 26 mladih ljudi (4 ženske osobe i 22 muške osobe u dobi od 15 do 20 godina) i 12 roditelja (10 ženskih osoba i dvije muške osobe). Odabir intervjuisanih je urađen slučajnim odabirom u koordinaciji sa lokalnim nevladinim organizacijama.

Fokus grupe u Tuzli su održane u prostorijama škole u Kolektivnom centru u Mihatovićima, u Brčkom fokus grupe su održane u prostorijama Džamije u kolektivnom centru Prutače – koji koriste mladi ljudi i u Bratuncu fokus grupe su održane u prostorijama omladinske NVO Odisej. Diskusije su se snimale i transkripti su pripremljeni za svaku od fokus grupa. Svaka grupa je u prosjeku trajala od 40 to 70 minuta.

Tokom diskusija fokus grupa, pažnja se posvetila utvrđivanju šta tačno Ljudska sigurnost znači za učesnike, identificiranje izvora nesigurnosti kao i stav učesnika prema identificiranim izvorima nesigurnosti. Posebna pažnja se dala mišljenju učesnika o zakonskom okviru, radu nadležnih institucija, društvenoj uključenosti/isključenosti i njihovom mišljenju šta bi se moglo uraditi kako bi se mogli osjećati sigurnije u kolektivnim centrima i nakon što napuste kolektivne centre.

Intervjui su održani i sa osam predstavnika vladinih i nevladinih Organizacija iz Tuzle, Bratunca i Brčko Distrikta.

Konsultativni sastanak

Konsultativni sastanak je održan u Tuzli uz prisustvo skoro svih relevantnih aktera. Na sastanku su prezentovani nalazi i metodologija istraživanja. Učesnici sastanaka su uz diskusiju dali svoje preporuke za dizajn kvalitetne kampanje zagovaranja. Učesnici nisu imali nikakvih komentara vezanih za metodologiju istraživanja i složili su se sa svim rezultatima istraživanja kao i preporukama fokus grupa i intervjuisanih pojedinaca. Učesnici sastanka su pohvalili projektni tim kod odabira mladih ljudi iz „kolektivnih centara“ ili „alternativnih smještaja“ u BiH za ovo istraživanje aspekta ljudske sigurnosti, jer jedno ovako istraživanje do sada još nije rađeno.

Analiza podataka

Rezultati istraživanja koji su ovdje predstavljeni su bazirani na kvalitativnom istraživanju provedenom sa različitim grupama: srednjoškolskim učenicima, školskim menadžerima, profesorima i roditeljima. Nalazi će biti i strukturirani u skladu sa odgovorima tri grupe na glavna pitanja istraživanja:

- I. Izazovi ljudske sigurnosti
- II. Ljudske reakcije i mehanizmi za rješavanje problema
- III. Potrebne promjene i moguće perspektive za budućnost

Svi ovi aspekti biti će razmatrani kroz perspektivu različitih grupa koje su bile uključene.

I. Izazovi ljudske sigurnosti

Kao što je bilo i za očekivati različite forme i tipovi izazova ljudske sigurnosti su identifikovani tokom istraživanja. Nakon početnih diskusija sa učesnicima svi su lako shvatili koncept Ljudske sigurnosti i njihovi odgovori su bili povezani sa mnogo ličnih iskustava i različitih tipova sigurnosnih izazova dok su živjeli u centrima i nakon toga. Neki od njih su: psihičko nasilje, infrastrukturni izazovi, ekološke opasnosti, loša ekonomska situacija, društvene razlike, religijsko nasilje, seksualno nasilje, fizički napadi, polno nasilje i kulturno nasilje.

Tri najčešće forme sigurnosnih izazova mladih ljudi koji žive u kolektivnim centrima u Bosni i Hercegovini su vezane za **ekonomsku** situaciju, manjak zaštite i manjak razumjevanja od nadležnih **institucija** kao i **kulturne** razlike stvorene među mladim ljudima koji žive u kolektivnim centrima i ljudi koji žive u okolnim lokalnim zajednicama. Ovi izazovi ljudske sigurnosti preovlađuju nad ostalim formama u sva tri grada.

Bratunac

Jasmin: Ukoliko ste imali zdravstvenih problema, jeste li imali sanitet u centru?

Učesnik: Ne, morali smo odozgo ići ovamo. Ovdje sada imamo dom zdravlja. Poslije petnaeste godine plaćamo preglede. Mi smo imali mjesečna primanja oko 250 KM, sad kad se oduzme što sam napunio 15 godina, imaćemo mnogo manje, jer ne primam više dječiji doplatak. Od svega toga treba platiti struju, vodu, smeće. Sve je bilo dobro dok nam je to plaćala Vlada Republike Srpske, sad su nam sve to ukinuli.

**Učesnik iz Bratunca priča o manjku institucionalne podrške vezane za zdravstvenu zaštitu dok je živio u kolektivnom centru.*

Jasmin: Vi ste ovdje uglavnom dobili neko trajnije rješenje. Ti stanovi su sad u čijem vlasništvu?

Učesnik: Vlade. Mi plaćamo sve, i struju, i vodu i smeće. Gore u onom kolektivu nismo ništa plaćali.

Jasmin: Od čega plaćate?

Učesnik: Ma ne znamo ni mi... Od mjesečnih primanja, dječiji doplatak, socijala i to je to.

Učesnik 2: U onom centru su nam sve plaćali, i hranu za školu, karte autobuske.

Jasmin: A imali ste tamo i školu?

Učesnik 2: Da, odmah pored centra. To je samo od prvog do petog razreda.

Učesnik 1: Dobro, ali nismo ništa plaćali, a sad moramo sve.

**Učesnici pričaju o ekonomskim izazovima.*

Tuzla

Jasmin: Ima li neko da vam pomogne u tim "nekim" situacijama?

Učesnik: Pa evo nema niko „ležeće“ da postavi. Ni ograničenje brzine, tablu ni ništa...

Jasmin: Znači nema ni table za ograničenje brzine a ni „ležećeg policajca“?

Učesnik: Nema, nema. A na svoju ruku to ne možemo uraditi.

Jasmin: A jeste li pokušali od koga tražiti da vam pomogne u vezi toga?

Učesnik: Jesmo, pokušavali smo ovde kod ovog upravnika ali niko ništa ne završava.

„Što se tiče Socijalnog, oni sve ljude koji su problematičniji dovode u Mihatoviće, također i djecu, te tako imaju problem sa narkomanima i pijanicama. Smatraju da ovdje nema nikakvih pravila. Prije dvije godine se desila strašna tuča, u kojoj je učestvovalo skoro cijelo donje naselje. U pitanju su bila dva cimera, jedan je bio sumnjiv te ga drugi nije htio pustiti u kuću, posvađali su se, cimer mu se napio, te je izbila tuča. To su čuli i mještani, te su došli pripomoći, i nastao je pravi haos. Reagovala je policija koju smo pozvali kada smo vidjeli da drugačije ne može“.

Ženski učesnik, Tuzla

Brčko

Jasmin: Dobro, uglavnom, kako ste definisali tu romsku populaciju kao uzrok nekih problema, je li to sad stvarno na svakodnevnom nivou se dešava?

Učesnik 1: Svakodnevni nivo, većina ih je otišla u azil i htio bih da kažem da nije sad to samo fizička agresivnost. Mi ovdje preživljavamo različita maltretiranja. Evo jedan primjer je muzika. Ja treba da učim, ali ne mogu jer je muzika preglasna do kasno u noć.

Učesnik 1: Stvarno ne želim nikakvih problema, ali bio sam primoran. Pustiću do 23 sata, nije strašno, prošlo je 23 sata i ja nazovem policiju i nagovjestim da je već prethodno taj gospodin prijavljen. Policija je došla, ugasili su muziku, meni laknulo, kad odjednom, oni nastavili da pjevaju uživo. Različite vrste torture, i zagađivanje okoline. Znači, to je možda i meni lično najveći problem. Tu je svako malo epidemija neke bolesti, a i sav priliv smeća iz okolnih mjesta ide ovamo.

Jasmin: Da, da. Ostali?

Učesnik 2: Evo sad da prođete vidjećete, sećije i trosjedi, zapitaš se gdje ja živim. Trosjedi pored kontejnera.

Učesnik 3: Problem nije samo odavde, iz Maoče i Rahića nam dovoze smeće ovdje. Vidjeli su da mogu, nema nikakvih sankcija i onda se to gomila i dolazi do ogromnih problema. To je sad problem za nas, ali za nekoliko godina to će biti problem na nivou Brčko Distrikta.

Jasmin: To je ono što ste već govorili, pravili ste akcije da to očistite onoliko koliko ste vi kao omladina to mogli. Pokušali ste nešto da uraditi, ali nije to rješenje.

Učesnik 2: Angažovali smo se toliko da smo tamo našli neke gramofone i ploče, toliko se to bilo nataložilo u zemlji. Mi smo to sve očistili za nekih 3 do 4 sata jer nas je bilo izuzetno mnogo. Za tri dana je situacija bila još gora. Radi se, znači, o kolektivnoj svijesti.

**Učesnici pričaju o problemima sa Romskom većinom u kolektivnom centru Prutače, zdravstvene prijetnje vezane za divlje deponije smeća i odnosi sa ljudima iz susjednih lokalnih zajednica. Interesantno je da Romska populacija čini većinu populacije u ovom naselju i Bošnjaci su ustvari manjina koja se susreće sa istom diskriminacijom kao i Romska populacija u ostalom dijelu zemlje.*

Jasmin: Dobro, mislim, da li postoji sad neki objekat gdje možeš otići i obratiti se za pomoć?

Učesnik: Ne. Bila je policijska stanica pa su je zatvorili. Kancelarija samo.

Učesnik: I kad prijaviš, mogu samo da te terorišu, ništa ne rade. Nema ni vatrogasaca.

Jasmin: To vas i pitam, nema ni toga znači, čuo sam da je i požara ovdje bilo. Znači, nemate ni vatrogasno vozilo tu, nema ništa? A ambulanta, Dom zdravlja?

Učesnici: Ma ništa.

Učesnik: To su ti problemi, stereotip koji sam već spomenuo. Kad se nešto desi, sad ću vam ja ispričati jedan svoj slučaj koji sam ja lično čuo, doživio, mislim bio sam tu. Desila se neka svađa, prerasla je brzo u tuču, i jedan gospodin je nazvao policiju i rekao da je problem na Prutačama, na šta mu je žena sa druge strane telefona rekla da ako još jednom nazovu ukinuće im dječiji doplatok. Živa istina, totalni apsurd, totalna nebuloza. Mi stali gledamo, znači. Hitna pomoć, to je tek poseban slučaj. Sve ide kako treba, međutim, čim se spomene ključna riječ Prutače, sve staje. Ljudi nemaju nekih protokola, nema neke koordinacije, žalosno je ali to se odražava na ovo stanje. Neažurnost institucija, prvenstveno Vlade Brčko Distrikta, onda policije, ali i obrazovni sektor generalno na nivou Prutača je zakazao. Obrazovni i pedagoški.

Jasmin: Znači, znate ko su nadležni, ko bi tu trebao biti, ali nema tih akcija.

Učesnik: Nema sprovođenja akcija, implementacije. Ovo je jedina organizacija koja je službeno na Prutačama, ova naša. Nema nikog više, eto ni policije. Policija nije ljubazna, eto. Ja sam imao lične probleme što sam s Prutača. Gdje god sam u gradu, lijepo se ponašaju i ophode prema meni, i onda kad spomenem da sam s Prutača, uvijek pretresaju, diraju te bez ikakvog naloga. Onda sam prestao govoriti da sam s Prutača, moram da govorim da sam iz Maoče. Od tad me više niko nije pretresao, nije bilo do mene, bilo je do te oznake, do tog taga Prutača.

** Učesnici pričaju o manjku podrške od nadležnih institucija i diskriminaciji u odnosu na mjesto boravka.*

Claim!

CITIZEN'S NETWORK
FOR PEACE,
RECONCILIATION AND
HUMAN SECURITY

OMLADINSKI
RESURSHI CENTAR
TUZLA

Generalno, što se tiče tih lokacija, imamo problem, na igralištu već odavno nemamo razloga da budemo, što zbog nebezbjednosti što zbog stanja nemogućnosti. Npr. mi hoćemo da igramo fudbal, a na igralištu su samo koševi za košarku. Što se tiče tih sigurnih lokacija, ne možemo reći da imamo sigurnu lokaciju pa čak ni ovdje u džamiji. Veoma često smo uznemiravani sa strane, bacaju se flašama, kamenicama. Sam put do džamije je tako rizičan, ne lično nama jer smo mi mladi, već starijim ljudima. Ovi stariji ljudi se suočavaju sa problemom, sa svakakvim neugodnostima. Baš kao što smo spomenuli, mi moramo da odemo negdje tamo u Čande da bismo igrali fudbal. Jednog dana bismo mi to ovdje imali, ali problem je što će se ti reflektori opet polupati i uništiti i onda ćemo opet biti na ničemu. Generalno, vlada taj neki stereotip vezan za Prutače. Znači, bez obzira da li je neko rom ili nije, čim si s Prutača nema ništa od toga, tako da mi na području Brčko distrikta nemamo sigurnu lokaciju kad se sve uzme u obzir.”

Muški učesnik, Brčko

Jasmin: Ti misliš da je i to neka politika?

Učesnik: Naravno. I onda kažu, vidi, on je s Prutača, on je neka fukara, nema para, živi neki smećarski život. Ko će sad od nas, imalo normalnih i obrazovanih ljudi, odgajati djecu ovdje? Prvo, niko neće da ostane u državi, što je naš glavni problem, ali i da ostanemo eto, ko će sad poslati dijete u školu ovdje, kada će mu neko razbiti glavu na putu do škole. To samo budala može uraditi, mislim realno.

Učesnik: Upravo zbog te javne bezbjednosti i sigurnosti. Mislim, postoje ti zakoni, naravno, postoji zakon o javnom redu i miru, a on se ovdje najmanje sprovodi. Znači, niko ovo više ne ferma. Policija će doći, napraviće zapisnik i otići. Znači, problem je u tom nekom anarhističkom nastupu Prutačama.

Jasmin: Znači, ništa se ovdje ne poštuje?

Učesnik: Ništa. Za to ne mogu samo da krivim ove koji ne poštuju, već i one koji ne rade ništa da bi se ti zakoni poštovali. Lično sam se uvjerio da su pripadnici, nadam se da će ovo ostati anonimno, policije Brčko Distrikta imali neke posliće, bukvalno du dolazili po djevojke ovdje i išli radili svašta, mi smo ih pratili i vidjeli šta rade. To je bilo na vidnom mjestu. Nema, ovdje je totalno loše. Najveći problem je kad smo mi svjesni da ne možemo ništa, ne možemo da ostvarimo svoja prava, ne možemo otići nikome da se požalimo, niko nas ne shvata i ne želi nam pomoći. Znači, ta crna rupa se jednostavno širi iz dana u dan i mislim da će ubrzo da se desi neki kolaps.

Učesnik: Pa evo, kad se meni desio incident, policija je to vidjela, ovo sa imamom, i kažu da nisu ništa vidjeli. Pa da si pravi policajac, izašao bi, vas dvojica i jos dvojica, četvorica policajaca je bilo. Mogli su ih spriječiti, nikad više oni ne bi došli pred džamiju, kamoli da šta pomisle, da bace neki predmet, jer zna da će opet biti kažnjen.

Učesnik 2: Mi smo skoro ovdje organizovali fatmu, i trebala je da dođe jedna kontrola, mi iz NVO smo se pobrinuli za obezbjeđenje, baš smo se organizovali, čuvali smo auta ljudi i tako. Međutim, policajac je bio tu, konstantno su se problemi dešavali, ostali policajci su bili daleko, došao je jedan policajac i psovao Boga pred vjerskom institucijom, bahato se ponašao. Hoću da kažem da se oni jednostavno ponašaju kao da osjećaju jednu vrstu supermoći kad su ovdje. Nije uopšte nikakva čudna pojava da oni ovdje i udaraju ljude. Ja znam ljude koji su mi pričali da su bili pretučeni od strane policijskih službenika. Hoću da kažem da je problem u tome što se oni smatraju bukvalno šerifima ovdje. Dok se tako ne ponašaju recimo u Rahiću ili Maoči. Znači, nismo zaštićeni.

**Učesnici se žale na policijske akcije u Prutačama*

Kao što je vidljivo iz nekih od primjera, ljudska sigurnost je izazvana na mnogo načina i mladi ljudi se suočavaju sa mnogo opasnim situacijama dok njihovi vršnjaci u ostatku zemlje nemaju tih problema. Također se zna da i budući život i odluke kao što su jednostavne stvari pohađanja srednje škole ili fakulteta (ili one kompleksne kao zaljublivanje i sklapanje braka) su podložne etiketi koju porodica ima jer živi u kolektivnom centru. Najbolji primjer jeste sljedeća diskusija sa učesnicima iz Prutača.

Jasmin: Posjetiću ih. Samo još pitanje na koje smo već čuli odgovore neke, da li vi nailazite na probleme kad kažete da ste s Prutača, da li nailazite na neki oblik diskriminacije ili neki drugi oblik negativnog ponašanja?

Učesnik: Apsolutno, apsolutno. Naveo sam već problem sa policijom. Međutim, problem se javlja pri zaposlenju, problem sa susjednim naseljima, selima. Generalizacija je naš problem u državi. Ja ne mogu reći da te ljude razumijem, ali sam taj prizor Prutača, kada vide kako to ovdje izgleda oni ne mogu da steknu neki bolji utisak o nama. Nije više bitno ni da li su Romi ili ne, da li su na fakultetu ili nisu, da li su uzorni đaci ili ne, znači taj pojam Prutačani veže se za osobu koja je sklona devijantnom ponašanju, koja je sklona da naravi bilo kakvu vrstu problema, da ne prihvata drugo. Ono što je najvažnije, da ne predstavlja afirmisanu ličnost.

Jasmin: Imate li jos neki primjer diskriminacije?

Učesnik: Ja idem u školu u Maoči, i kad sam tek krenuo u školu, djeca iz Maoče su mi govorila, vi ste djeca s Prutača, vi ste Romi i prljavi, psovali su mi. Kada se bilo koji incident desi u školi, odmah smo mi s Prutača krivi.

Učesnik: U orašju, u zatvoru, 90 od 100 ljudi je s Prutača. I zbog toga nas izbjegavaju.

Učesnik: Ovdje treba da se razgraniči to nasilje. Imamo ovaj dio sa zgradama koje su daleko ispod funkcionalnosti i ovaj dole dio. Na Prutačama ima jedan zaista prelijep dio, koji su pretežno naselili bošnjaci. To su uređena dvorišta, uređeni putevi, ulična rasvjeta, ali generalno se taj stereotip vuče na cijeli dio Prutača. Najviše primjećujem da ljudi izbjegavaju reći da su s Prutača.

Jasmin: A kada ostvarujete neka prava, čuo sam da je to socijalna zaštita, šta je sa stipendijama, zapošljavanjem, grantovima?

Učesnik: Ma ništa to.

Učesnik: Htio sam samo ovo da kažem, moram da se vratim na jedan primjer iz prethodnog pitanja. Skoro je Eronet ponudio akciju telefona, jedan prijatelj je htio da iskoristi tu pogodnost, međutim, kad je spomenuo odakle je, radnica sa šaltera mu je spomenula da nema za Prutačane.

Jasmin: Bas konkretno, ne možeš dobiti nešto što svi drugi mogu.

Učesnik: Prutače, Alkatraz, Gvantanamo ili šta već je.

Učesnik: Nama je i ljubavni život ovdje ugrožen, čim djevojci kažemo da smo s Prutača, one pobjegnu jer neće da žive ovdje. To je zaista grozno. To "Prutače" ubija svaku vrstu komunikacije i samopoštovanja.

Jasmin: Sad se malo zezamo.

Učesnik: Ne, ozbiljno je, ja sa drugom izlazim. Gdje sad ja da se oženim, gdje da dovedem ženu?

Jasmin: To se dešavalo?

Učesnik: Jeste, meni se to desilo. Nije u prvoj interakciji, međutim kad se pročulo za Prutače, e to je već bio problem. Ja cijelo vrijeme želim argumentovano da naglasim te neke ružne strane, međutim ja generalno ovo naselje volim. Ja ću gledati da riješim probleme i ostaću ovdje, ali problemi su drastični.

“Situacija je strašna. Nikakvih prava ovde nemamo. Moje dijete je izašlo da brani hodžu ovde od nekih huligana kada su ga njih petorica napala i pretukla. Dijete ni krivo ni dužno dobilo batina a policija samo došla, napravila zapisnik i ništa.”

Majka, Brčko

Grupe roditelja koje su učestvovala u ovom istraživanju su izrazito zabrinute za sigurnost svoje djece kao i za sve forme pitanja ljudske sigurnosti koje se dese tokom života njihove djece. Roditelji se također žale na trenutnu lošu ekonomsku situaciju kao i društvenu situaciju i svijest o različitim nivoima izazova ljudske sigurnosti, u skladu sa diskusijama koje su se obavile u fokus grupama sa učenicima.

“Dok smo živjeli u Bjelavcu (kolektivni centar u blizini Bratunca) bilo je teško i nama i djeci. Zima, vlaga, zgrade, higijena i mještani - sve je bio problem. Sada smo ovde u Bratuncu u lamelama, ali situacija ništa nije bolja. Čekamo, sve nešto čekamo, a nikakvog napretka nema. Nema se gdje zaraditi, a ovo malo što se dobije sve ode na režije. Djeca nemaju nikakvih mogućnosti za život.”

Majka, Bratunac

U istraživanju, društvene mreže i internet su prepoznati kao pozitivan način bijega od realnosti sa kojom se suočavaju mladi ljudi. Oni vide društvene mreže kao mjesto gdje mogu biti bezbjedni i sigurni, više nego što su to u stvarnom životu. Ovo je neočekivano, jer većina mladih ljudi koji ne žive u kolektivnim centrima prepoznaju cyber nasilje kao jedan od najvećih izazova ljudske sigurnosti. Za mlade ljude koji žive u kolektivnim centrima internet je „najsigurnije mjesto“.

Jasmin: Je li tu ima nekih problema (na internetu)?

Učesnik 1: Tu se najsigurnije osjećamo. Tu nam je naše društvo, družimo se, igramo se...

Jasmin: Tu se osjećate sigurni, a ima li nekih provokacija?

Učesnik 2: Ma jok, tu su još bolji sa nama jer ima puno ovih izbjeglica, baš dosta.

Jasmin: Tu vam je baš neka sigurna zona?

Učesnik 1: Tu nas niko ne dira.

Iako je situacija za mlade dječake koji žive u kolektivnim centrima teška, za mlade djevojčice je još izazovnije. Roditelji im ne dozvoljavaju da izlaze navečer ili da se pridruže nekoj vanškolskoj aktivnosti ili nekoj NVO. Strah od seksualnog nasilja, situacije opasne za život gdje je većina populacije sačinjena od društveno isključenih pojedinaca koji su na ivici kriminala i česta upotreba narkotika i alkohola, sve to sprečava djevojke da budu aktivnije u društvu.

Jasmin: A sad mi recite, kako ta bezbjednost utiče na djevojčice, djevojke?

Učesnik: Pa mogu da kažem, djevojčice se susreću sa neugodnošću, Bošnjakinje imaju problem. Isto tako, roditelji dolaze po njih kad se vraćaju iz škole, da ih otprate, da ih odvezu kući. Ne osjećaju se slobodno i sigurno. Čuje se da je bilo i nekih optužbi za silovanje,

konstantno su optužbe za nasilje u porodici i slično. Generalno, što se tiče javne sigurnosti, ljudske bezbjednosti Prutača, to je daleko ispod nule.

Jasmin: Možda je i to razlog što nema djevojčica, djevojaka ovdje.

Učesnik: Upravo, upravo. Evo, mi smo imali dvije članice. Sadik je svaki put prije sastanka morao da ide po njih. Međutim, to se sve izgubilo, zato ih i nema danas ovdje. Ovdje je fazon doći do džamije.

II. Ljudske reakcije i mehanizmi za rješavanje problema

Mladi ljudi razvijaju brojne mehanizme/strategije za sigurnosne izazove pomenute u ovom istraživanju. Glavna razlika jeste u individualnim mehanizmima za rješavanje problema i mogućnost/volja da se uključe različite institucije u rješavanje sigurnosnih situacija. Većinom dominantna individualna strategija za rješavanje problema među mladima jeste izbjegavanje konflikata, ostanak kod kuće, kretanje u grupama, ponašanje kao da nisu iz kolektivnih centara, i naposljetku suočavanje sa problemima kroz aktivno učešće. Porodica i prijatelji su prvi koji se obavijeste u slučajevima sigurnosnih izazova mladih ljudi a od institucija najviše se oslanjaju na policiju, centre za socijalni rad i škole.

Brčko

Jasmin: Da li vi nailazite na probleme kad kažete da ste s Prutača, da li nailazite na neki oblik diskriminacije ili neki drugi oblik negativnog ponašanja?

Učesnik: Apsolutno, apsolutno. Naveo sam već problem sa policijom. Međutim, problem se javlja pri zaposlenju, problem sa susjednim naseljima, selima. Generalizacija je naš problem u državi. Ja ne mogu reći da te ljude razumijem, ali sam taj prizor Prutača, kada vide kako to ovdje izgleda - oni ne mogu da steknu neki bolji utisak o nama. Nije više bitno ni da li su Romi ili ne, da li su na fakultetu ili nisu, da li su uzorni đaci ili ne, znači taj pojam Prutačani veže se za osobu koja je sklona devijantnom ponašanju, koja je sklona da napravi bilo kakvu vrstu problema, da ne prihvata drugo. Ono što je najvažnije, da ne predstavlja afirmisanu ličnost.

Jasmin: Imate li jos neki primjer diskriminacije?

Učesnik: Ja idem u školu u Maoči, i kad sam tek krenuo u školu, djeca iz Maoče su mi govorila, vi ste djeca s Prutača, vi ste Romi i prljavi, psovali su mi. Kada se bilo koji incident desi u školi, odmah smo mi s Prutača krivi.

Učesnik: U orašju, u zatvoru, 90 Od 100 ljudi je s Prutača. I zbog toga nas izbjegavaju.

Učesnik: Ovdje treba da se razgraniči to nasilje. Imamo ovaj dio sa zgradama koje su daleko ispod funkcionalnosti i ovaj dole dio. Na prutačama ima jedan zaista prelijep dio, koji su pretežno naselili bošnjaci. To su uređena dvorišta, uređeni putevi, ulična rasvjeta, ali generalno se taj stereotip vuče na cijeli dio Prutača. Najviše primjećujem da ljudi izbjegavaju reći da su s Prutača.

Tuzla

Učesnik: Mi (djevojke) nikada ne hodamo same navečer. Uvijek smo u društvu dječaka na povratku kući iz škole.

Bratunac

Učesnik: Pa nikome se ne obraćam, jednostavno to odbacim od sebe.

Učesnik: Roditeljima, ukoliko je veći problem zovemo policiju.

Jasmin: Kako to policija rješava?

Učesnik: Ne znam, razgovarali su, ne znam šta je bilo.

Učesnik: Mi pričamo jedni sa drugima, kad vidimo da ne možemo ništa onda roditeljima kažemo.

Brčko

Jasmin: A sad, na sve te probleme, sve te nedaće, kako odgovarate vi kao mladi ljudi? Koji su neki vaši odbrambeni mehanizmi, eto čuli smo da hoćete uraditi nešto. Šta još imate, koje su vaše metode samoodbrane ili odbrane.

Učesnik: Samo policiju zvati, organizovati akcije čišćenja, aktivizam mladih.

Učesnik: Nikako ne izlaziti sam, uvijek biti u grupi.

Jasmin: Kako se nosite sa ovim nedaćama, privikli ste se da tu živite kao manjina, šta radite po tom pitanju?

Učesnik: Ja ovdje nisam izašao pet godina, da kažem: „Oдох jedan krug prošetati“.

Jasmin: Znači, ne izlazite. Ne izlaziš is svoje kuće, i to je strategija je li?

Učesnik: Samo u Rahić, a ovamo ako baš moraš. U prodavnicu ako moraš i to gledaj da koga povedeš.

Učesnik: Ja to gledam kroz aktivizam, smatram da je to neki ljudski način da ukažemo na probleme. Ja sam kolumnista za jedan portal, često medijski pokušavam da upozorim javnost šta se dešava i kakve to štete nanosi ne samo ovoj zajednici već i dalje. Ta šteta već konstantno ide naprijed a niko da to zaustavi, da se zauzme za to.

Bratunac

Učesnik: Jedino socijalna pomoć ima, ali i to bude u tri mjeseca.

Jasmin: Ima li još neka ustanova ili organizacija?

Učesnik: Dok smo bili u kolektivnom domu, bilo je dosta stranaca, pa je bilo lakše. Dobijali smo neke pomoći iz inostranstva. Većinom je to bio naš narod koji živi u inostranstvu.

Jasmin: Vi shvatate, odrasli ste ljudi, da imaju ti neki zakoni i politike koji vama pomažu ili ne pomažu. Šta mislite o tim zakonima i politikama koji su trenutno na snazi? Mislim na politiku zdravstvene zaštite ili školstva, ili socijalne politike.

Učesnik: Pa ja mislim da bismo trebali svi, dok se školujemo, imati neka primanja, neku stipendiju ili dječiji dodatak, da imamo pravo na zdravstveno osiguranje koje se ne plaća.

Učesnik: Sa ovim primanjima koje imamo nam ne odgovara ni da plaćamo struju, vodu i smeće.

Učesnik: Vlada Republike Srpske nam plaća socijalnu pomoć, doplatu ukidaju.

Jasmin: Da li je srednja škola obavezna ili ne?

Učesnici: Ne, nije obavezna.

Zanimljivo je da se većina učenika složila da je jedan od mehanizama za rješavanje problema ostanak kod kuće, gdje se osjećaju sigurno, dok su na internetu i društvenim mrežama gdje se osjećaju prihvaćeni i poštovani. Druga zanimljivost jeste da su mladi ljudi spremni nešto uraditi i spominju aktivizam kao strategiju rješavanja problema gdje mogu aktivno doprinijeti poboljšanju izazova ljudske sigurnosti na terenu gdje se najviše vide u aktivnostima zaštite okoliša, humanitarnom radu kao i kulturnim i sportskim aktivnostima.

Iako većina učesnika fokus grupa ne vjeruje institucijama kao što su policija, centri za socijalni rad i vladinim institucijama - uopšteno se najviše prvo spominje policija kod izazove ljudske sigurnosti. Mladi ljudi i njihovi roditelji vjeruju da bi policija mogla mnogo više uraditi u smislu poboljšanja aspekata ljudske sigurnosti u kolektivnim centrima.

Centri za socijalni rad se vide kao "dvostruki igrači". Sa jedne strane su od pomoći, jer pružaju mjesečnu finansijsku naknadu porodicama, dok se sa druge strane centri za socijalni rad vide kao izvor problema, zbog njihove odluke da premjeste bivše kriminalce, manjinske porodice (kao što su Romi) i druge društveno isključene grupe u kolektivne centre.

Mladi ljudi i njihovi roditelji su bili jako pozitivni kada je u pitanju uloga škola koje postoje u centrima i veoma su zahvalni što mogu pohađati nastavu (osnovne škole) koja im se nalazi u susjedstvu.

NVOi većinom nisu prisutni, i njihov rad se vidi kao jako bitan u pružanju dodatnog obrazovanja kao i prilika za putovanje mladih ljudi, susretanje sa drugim mladim ljudima i druženje sa svojim vršnjacima. Uglavnom mladi ljudi su bili u kontaktu sa omladinskim NVOima, ali također postoje i kulturne i sportske organizacije u kojima su uključeni u aktivnosti. Također su spomenuli podršku koja dolazi od različitih međunarodnih organizacija kao i dijaspora.

III. Potrebne promjene i moguća perspektiva za budućnost

Mišljenja učesnika o mogućim promjenama i perspektivama za budućnosti se malo razlikuju kroz različite fokus grupe. Ovo zavisi o trenutnoj situaciji, neki ljudi još uvijek žive u centrima dok neki ne, tako da su njihovi prijedlozi za budućnost različiti. Za mlade ljude i njihove roditelje koji još žive u centrima perspektiva je u nastavku školovanja i preseljenja u neki drugi grad. Za ljude koji su živjeli u centrima situacija je nešto drugačija, jer se sad susreću sa situacijama života kao što je plaćanje najamnine, komunalija, itd. I za njih buduće perspektive su još uvijek vezane za njihov prošli život kada su živjeli u centrima. Realnost i okruženje u smislu društveno ekonomske i političke situacije nije pozitivna i oni žive na marginama posljednjih 20 godina. Nekako izgleda da napuštajući organizovani život u centrima, bez obzira kako on težak bio, stvara nove probleme za ljude nakon što odsele.

Za mlade ljude koji žive u centrima neke od praktičnih aktivnosti su prepoznate kao prioritete, kao što su postavljanje policijske stanice ili stalne policijske patrole u centrima (Tuzla i Brčko), bolja implementacija zakona i regulative (znakovi ograničenja brzine u Tuzli i ekološka policija za divlje deponije u Brčkom), otvaranje omladinskog centra gdje mladi ljudi mogu provoditi svoje slobodno vrijeme (Tuzla i Brčko), i za oba ova centra uspostavljanje neke vrste kontrole ljudi koji dolaze u centre kao i postavljanje nadzornih kamera.

U Bratuncu prioritete vezani za izazove ljudske sigurnosti leže u ekonomskom jačanju mladih ljudi i njihovih porodica kao i nastavak školovanja i integracija u lokalno društvo kroz neki vid omladinskog aktivizma i angažmana.

Iz perspektive interesnih grupacija svi oni prepoznaju tešku situaciju mladih ljudi koji žive u kolektivnim centrima, oni prepoznaju potrebu za aktivnijom uključenosti drugih institucija u rješenje sigurnosnih izazova u kolektivnim centrima i predlažu da je potrebna veća međusektoralna saradnja sa svim drugim relevantnim institucijama odgovornim za ljudsku sigurnost.

Učesnici Konsultativnog sastanka su predložili sljedeće:

- Otvaranje ili osposobljavanje postojećih objekata koji bi bili namijenjeni za rad sa mladima u njihovom slobodnom vremenu;
- Tražiti od nadležnih institucija, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, da se više uključe NVO-i iz BiH u programe koje sprovodi ovo Ministarstvo;
- Povećanje saradnje policije i drugih institucija sa mladima kroz uspostavu mehanizama za komunikaciju i saradnju;
- Aktivniji rad NVO-a sa mladima iz izbjegličkih centara.

Zaključci

Prema dostupnim izvještajima ne postoje pozitivni pomaci u smislu ljudi koji još uvijek žive u Centrima.

Broj mladih ljudi koji žive u Centrima nije definisan jer je teško definisati termin „mladi“ koji su od 15-30 godina u FBiH i RS (prema zakonu o mladima) i odvojiti taj termin od djece koja su do 18 godina (utvrđeno UN konvencijom). U Brčkom ne postoji zakon koji definiše ovu ciljanu grupu. Za ovo istraživanje mi smo koristili FBiH i RS zakone o omladini koji ih definišu kao grupaciju između 15 i 30 godina. Niti jedan program za mlade koji žive u kolektivnim centrima se nikada nije inicirao ili implementirao od strane lokalnih ili međunarodnih NVOa.

Mladi iz Centara nisu dio niti jedne omladinske politike ili strategije u entitetima li Brčko Distriktu, nisu niti dio revizirane strategije Bosne i Hercegovine za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma 2009/2014.¹

Mladi iz Bosne i Hercegovine uopšteno pate od manjka zaposlenja, lošeg obrazovnog sistema, manjka prilika i te činjenice su još lošije kod raseljenih ili mladih koji žive u Kolektivnim centrima. Prema istraživanju Fridrih Erbert Stiftug fondacije iz 2015: „U cjelini, procjenjuje se da svaka druga osoba u Bosni i Hercegovini je unutrašnje raseljena ili je primorana da živi u egzilu u nekim drugim državama. Mnoga domaćinstva su oštećena ili totalno uništena. Članovi porodica su postali invalidi, i mnoga domaćinstva su rasparčana od strane članova porodica koji su se preselili u neke druge zemlje. Posebno je zabrinjavajuća činjenica da su ljudi obeshrabreni za ulazak u brak i uopšte da imaju djecu. „Erozija“ određenih osnovnih porodičnih funkcija je primjetna, kao što se socijalizacija, obrazovna i ekonomska funkcija, zaštita, emocionalna podrška i identifikacija. Također treba naglasiti da sadašnje BiH društvo još uvijek nije spremno da preuzme „porodičnu ulogu brige“, uključujući tu aspekt socijalizacije pojedinaca, formiranje ličnih vrijednosti, kao i preuzimanje ekonomske i društvene dječije zaštite. Na ovaj način formirana je „praznina“, koja se popunjava drugim stvarima kao što su: ulica, vršnjaci, mediji, različiti tipovi internetskog sadržaja koji nerijetko ima katastrofalan učinak na razvoj mentalnih karakteristika kod mladih“.

Postoji nada, kao što je primjer novo uspostavljenog „Zajedničkog regionalnog programa trajnih rješenja za izbjeglice i raseljena lica“ poznatiji kao „Regionalni smještajni program“ (RHP) koji je zajednička inicijativa Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Crne Gore i Srbije („Partner zemalja“).

Cilj ove zajedničke inicijative, koja je integralni dio „Sarajevskog procesa za izbjeglice i raseljena lica“ pokrenutom u 2005 godini, i ponovo pokrenutom u 2010 godini na Beogradskoj konferenciji, i gdje su se partnerske zemlje obvezale u novembru 2011 godine Beogradskom deklaracijom, jeste doprinos rješenju dugotrajne situacije raseljenih osoba koje spadaju u najranjivije raseljene osobe i izbjeglice (DPs) koje su to postale nakon sukoba na prostorima bivše Jugoslavije u periodu 1991-1995 godina, uključujući unutrašnje raseljene osobe (IDPs) u Crnoj Gori iz 1999 godine, između ostalog pružajući im dugotrajno smještajno rješenje.

¹ Strategija Bosne i Hercegovine za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma, sačinjena 2002 godine, bila je prvi zajednički radni okvir državnog dokumenta za definiranje ciljeva i potrebno planiranje potrebnih akcija i reformi ka finalnoj implementaciji odredbi Aneksa VII Generalnog Mirovnog dogovora za mir u BiH (Dogovor o povratku izbjeglica i raseljenih osoba).

RHP ima za cilj pružanje usluga za 74,000 ljudi ili 27,000 domaćinstava, cijena tih usluga će biti otprilike 584 miliona eura tokom petogodišnjeg perioda. Sastojaće se od smještajnih projekata u četiri zemlje, po jedan u svakoj Partnerskoj zemlji i svaka Partnerska zemlja će sama implementirati te projekte kao i podprojekte u nekoliko faza.

Regionalna inicijativa, kao dio Sarajevskog procesa, je podržana od strane međunarodne zajednice, uključujući Evropsku Uniju predstavljenu od strane Evropske komisije, Sjedinjenih Američkih Država, Razvojne banke Vijeća Evrope („CEB“), UN visokog predstavnika za izbjeglice („UNHCR“) i organizacije za sigurnost i saradnju Evrope („OSCE“).

Implementacija regionalnog smještajnog programa u BiH je u progresiji

Ministar Borovac se osvrnuo na CEB projekte za zatvaranje kolektivnih centara „CEB2“. Kazao je da je osim RHP, ovo jedan od prioriternih projekata za ministarstvo, koji predstavlja veliki napor da se dođe do rješenja smještaja za one najranjivije. Sa ukupnim troškovima 104 miliona eura, ovaj projekat je jedan od glavnih razvojnih blokova za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog Mirovnog sporazuma. Kroz projekat, većina kolektivnih centara u BiH će biti zatvorena, i najmanje 2600 porodica će dobiti stalni smještaj.

Reference

Dostupni dokumenti

- Monitoring izvještaj o 53 kolektivna centra u BiH od strane udruženja za raseljene osobe i izbjeglice u BiH;
- Statistički snimak o izbjeglicama, migrantima, unutrašnje raseljenim osobama i osobama koje traže azil od strane UNHCR-a/Vlade;
- Revizirana strategija BiH o implementaciji Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice u BiH i UNHCR-a;
- UNHCR radno okruženje u BiH, činjenično stanje 2012;
- Situacija i razvoj u polju pristupa ljudskim pravima Izbjeglaca i Raseljenih osoba BiH od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice u BiH, 2005;
- Udruženje za održivi razvoj, izvještaj o situaciji u kolektivnim centrima 2011;
- Najnovije činjenice o omladini, Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), 2015;
- Informacije o omladini, kolektivnim centrima i glavnim interesnim skupinama, ORC Tuzla 2015.

Sastav fokus grupe

Tip	Lokacija	Specifičnost
Mladi ljudi	Tuzla	Godina od 15 do 18, polna uravnoteženost
Mladi ljudi	Bratunac	Godina od 15 do 18, muškarci
Mladi ljudi	Brčko	Godina od 15 do 20, muškarci
Roditelji	Brčko	Većinom žene, domaćice
Roditelji	Bratunac	Većinom žene, domaćice

Opširni intervjui

Institucija	Lokacija	Pozicija
Omladinska Asocijacija Prutače	Brčko Distrikt BiH	Direktor
Centar za socijalni rad	Brčko	Socijalni rad
Omladinska NVO PRONI	Brčko	Omladinski radnik
Lokalna zajednica Maoča	Brčko	Predsjednik
Škola	Mihatovići	Nastavnik
Fondacija Lokalne zajednice	Tuzla	Radnik u zajednici
Omladinska organizacija Odisej	Bratunac	Predsjednik
Centar za socijalni rad	Bratunac	Socijalni radnik

Lista učesnika konsultativnog sastanka

Ime	Institucija
Vedrana Bećarević	OŠ „Podrinje“ Mihatovići
Jasmin Jašarević	PRONI Brčko
Senada Sušić	PRONI Brčko
Amra Kapidžić	MUP TK
Adnan Kurtalić	OŠ VII „Gornji Rahić“, odjeljenje za obrazovanje
Alma Kovčić	Centar za socijalni rad Tuzla
Irma Taindić	Centar za socijalni rad Tuzla
Mirhunisa Zukić	Unija za održiv povratak i integracije BiH, Sarajevo
Amra Somun	Unija za održiv povratak i integracije BiH, Sarajevo
Safet Imamović	Kulturna zajednica „Prutače“
Dragan Arsenović	Policija Brčko Distrikta
Dušan Lazić	Policija Brčko Distrikta
Emir Hujdurović	Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak TK
Čedomir Pavlović	Centar za socijalni rad Bratunac
Anita Šimić-Kasumović	Fondacija Tuzlanske zajednice
Renata Kuzlić	RTV 7
Fatima Mehmedović	FENNA, Federalna novinska agencija
Miralem Tursinović	ORC Tuzla
Boško Vlajić	ORC Tuzla

KRATKA STUDIJA JAVNE POLITIKE

Uvod

Omladinski resursni centar Tuzla je, u okviru projekta „Prekogranična građanska mreža za mir, pomirenje i ljudsku sigurnost na Balkanu“, tokom 2015 i 2016 godine istražio aspekte ljudske sigurnosti mladih koji žive u tri kolektivna/alternativna centra, kako bi dobili odgovore na pitanja o opasnostima sa kojima se mladi suočavaju tokom života u ovim centrima i nakon napuštanja centara.

Problem

Rat u Bosni i Hercegovini iz 1990-tih je za rezultat imao 1.2 miliona ljudi koji su napustili zemlju i preko jedan milion ljudi koji su raseljeni unutar granica BiH.

Danas, dvije decenije nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog ugovora, preko 100,000 ljudi je još uvijek raseljeno unutar BiH, uključujući oko 8,600 ljudi posebno ranjive populacije u oko 159 centara širom zemlje.

Stalno prisustvo ovih centara za raseljene osobe unutar BiH – a koji se u Bosni i Hercegovini nazivaju „kolektivni centri“ ili „alternativni smještajni centri“ – predstavlja seriju izazova za sve koji u njima žive.

Jedna od najugroženijih grupa iz ove populacije su mlađe generacije koje se suočavaju sa nizom sigurnosnih izazova koje nisu dio svakodnevnice njihovih vršnjaka u BiH.

Metodologija

Osnovna ciljna grupa ovog istraživanja su mladi iz tri kolektivna / alternativna centra u BiH: Tuzla (Mihatovići), Bratunac (Bjelavac), Brčko Distrikt (Prutače), njihovi roditelji, te organizacije i institucije koje se direktno bave ili imaju uticaja na život mladih u ovim centrima.

Ključna pitanja

- Koja vrsta zaštite je dostupna mladim ljudima u centrima?
- Koja je uloga odgovarajućih vlasti u rješavanju izazova sa kojima se mladi ljudi susreću u centrima?
- Da li su izazovi ljudske sigurnosti povećani zbog nedostatka zakona ili zbog loše primjene istih?
- Kako životni uslovi u centrima utiču na jednakost i društvenu inkluziju mladih ljudi koji tamo žive?

Što se tiče Socijalnog, oni sve ljude koji su problematičniji dovode u Mihatoviće, također i djecu, te tako imaju problem sa narkomanima i pijanicama. Smatraju da ovdje nikakvih pravila nema.

Ženski učesnik, Tuzla

Analiza problema

Kao što je bilo i za očekivati različite forme i tipovi izazova ljudske sigurnosti su identifikovani tokom istraživanja. Nakon početnih diskusija sa učesnicima, svi su lako shvatili koncept Ljudske sigurnosti i njihovi odgovori su bili povezani sa mnogo ličnih iskustava i različitih tipova sigurnosnih izazova tokom života u centrima i nakon toga. Neki od njih su: psihičko nasilje, infrastrukturni izazovi, ekološke opasnosti, loša ekonomska situacija, društvene razlike, religijsko nasilje, seksualno nasilje, fizički napadi, polno nasilje i kulturno nasilje.

Ekonomska nesigurnost mladih

„Mi plaćamo sve: i struju, i vodu, i smeće. Gore u onom kolektivu nismo ništa plaćali.“

Učesnik fokus grupe, Bratunac

Tri najčešće forme sigurnosnih izazova mladih ljudi koji žive u kolektivnim centrima u Bosni i Hercegovini su vezane za **ekonomsku situaciju, manjak zaštite i manjak razumijevanja od nadležnih institucija** kao i **kulturne razlike** stvorene među mladim ljudima koji žive u kolektivnim centrima i ljudi koji žive u okolnim lokalnim zajednicama. Ovi izazovi ljudske sigurnosti preovlađuju nad ostalim formama u sva tri grada.

Manjak zaštite i manjak razumijevanja od nadležnih institucija

„Mi, djevojke, nikada ne hodamo same navečer. Uvijek smo u društvu dječaka na povratku kući iz škole.“

Učesnica fokus grupe, Tuzla

Mladi iz centara nisu dio niti jedne omladinske politike ili strategije u entitetima ili Brčko distriktu BiH, nisu niti dio revidirane strategije Bosne i Hercegovine za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma 2009/2014.²

Kulturne razlike

„Kada se bilo koji incident desi u školi, odmah smo mi s Prutača krivi.“

Učesnik fokus grupe, Brčko.

Mladi iz Bosne i Hercegovine uopšteno pate od manjka zaposlenja, lošeg obrazovnog sistema, manjka prilika, i te činjenice su još lošije kod raseljenih ili mladih koji žive u Kolektivnim centrima.

Preporuke za rješavanje problema

Mišljenja učesnika o mogućim promjenama i perspektivama u budućnosti se malo razlikuju kroz različite fokus grupe. Ovo zavisi o trenutnoj situaciji. Neki ljudi još uvijek žive u centrima, dok drugi ne, tako da su njihovi prijedlozi za budućnost različiti. Za mlade ljude i njihove roditelje koji još žive u centrima **perspektiva je u nastavku školovanja i preseljenja u neki drugi grad**. Za ljude koji su živjeli u centrima situacija je nešto drugačija, jer se sad susreću sa životnim izazovima, kao što su plaćanje najamnine, komunalija, itd. Njihove perspektive u budućnosti su još uvijek vezane za njihov prošli život, kada su živjeli u kolektivnim centrima. Realnost i okruženje u smislu društveno ekonomske i političke situacije nije pozitivna, i oni žive na marginama posljednjih 20 godina. Nekako izgleda da napuštanje organizovanog života u centrima, bez obzira kako on težak bio, stvara nove probleme za ljude nakon što se odsele iz njih.

Za mlade ljude koji žive u centrima neke od praktičnih aktivnosti su prepoznate kao prioriteti, kao što su: **postavljanje policijske stanice ili stalne policijske patrole u centrima** (Tuzla i Brčko),

² Strategija Bosne i Hercegovine za implementaciju Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma, sačinjena 2002 godine, bila je prvi zajednički radni okvir državnog dokumenta za definiranje ciljeva i potrebno planiranje potrebnih akcija i reformi ka finalnoj implementaciji odredbi Aneksa VII Generalnog Mirovnog dogovora za mir u BiH (Dogovor o povratku izbjeglica i raseljenih osoba).

bolja implementacija zakona i regulative (znakovi ograničenja brzine u Tuzli) i **ekološka policija za divlje deponije** (u Brčkom), **otvaranje omladinskog centra** gdje mladi ljudi mogu provoditi svoje slobodno vrijeme (Tuzla i Brčko), i za oba ova centra **uspostavljanje neke vrste kontrole ljudi koji dolaze u centre** kao i **postavljanje nadzornih kamera**.

U Bratuncu prioriteta vezani za izazove ljudske sigurnosti leže u **ekonomskom jačanju mladih ljudi i njihovih porodica** kao i nastavak školovanja i **integracija u lokalnu zajednicu** kroz neki vid **omladinskog aktivizma i angažmana**.

Iz **perspektive interesnih grupacija** svi oni prepoznaju tešku situaciju mladih ljudi koji žive u kolektivnim centrima. Oni prepoznaju potrebu za **aktivnijim učešćem drugih institucija** u rješavanju sigurnosnih izazova u kolektivnim centrima. Predlažu da je potrebna **veća međusektoralna saradnja** sa svim drugim relevantnim institucijama odgovornim za ljudsku sigurnost. Isto tako predlažu otvaranje ili osposobljavanje postojećih **objekata koji bi bili namijenjeni za rad sa mladima** u njihovom slobodnom vremenu. Traže od nadležnih institucija,

PREPORUKE

1. POVEĆATI AKTIVNOSTI POLICIJE U KOLEKTIVNIM/ ALTERNATIVNIM CENTRIMA
2. BOLJA IMPLEMENTACIJA ZAKONA I REGULATIVA
3. OTVARANJE PROSTORA ZA OMLADINSKI AKTIVIZAM U KRUGU KOLEKTIVNIH/ALTERNATIVNIH CENTARA
4. POVEĆATI KONTROLU LJUDI KOJI SE SMJEŠTAJU U CENTRE
5. POSTAVLJANJE NADZORNIH KAMERA U CENTRE
6. RADITI NA EKONOMSKOM JAČANJU MLADIH IZ CENTARA
7. BOLJA I VEĆA MEĐUSEKTORALNA SARADNJA
8. VEĆE UKLJUČENJE LOKALNIH NVO U PROGRAME MINISTARSTVA ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BIH
9. USPOSTAVLJANJE MEHANIZAMA ZA SARADNJU SA NVO

te Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, da se **NVOi iz BiH više uključe** u programe koje provodi ovo ministarstvo. Povećanje saradnje sa policijom kao i sa drugim institucijama koje rade sa mladima **kroz uspostavu mehanizama za komunikaciju i saradnju, aktivniji rad NVO-ima** sa mladima iz kolektivnih/alternativnih centara.

Zaključak

Mladi iz Bosne i Hercegovine uopšteno pate od nezaposlenosti, lošeg obrazovnog sistema, manjka prilika - i te činjenice su još lošije kod raseljenih ili mladih koji žive u kolektivnim centrima. Zbog toga sve nadležne institucije i relevantni akteri moraju poduzeti maksimalne napore, kako bi se prepoznati sigurnosni izazovi mladih iz kolektivnih/alternativnih centara riješili u što kraćem roku.

KO SMO MI?

Mi predstavljamo zajedničku inicijativu koja spaja organizacije civilnog društva aktivnih u oblasti ljudskih prava iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Turske, sa Kosova, kao i dvije istraživačke institucije iz Bugarske i Srbije.

Cilj ove inicijative je da izgradi građansku mrežu za ljudsku sigurnost širom Balkana i Turske, sa namjerom da podigne svijest javnosti i omogući društvenu mobilizaciju između građana i donosioca odluka, a u vezi sa centralnom pozicijom ljudi kao primarnom dimenzijom sigurnosti.

Projekat je usmjeren ka uspostavljanju "Građanske Mreže za Mir, Pomirenje i Ljudsku Sigurnost", a podržala ga je Evropska Komisija.

Naš cilj

Glavni cilj projekta je jačanje aktivnosti zagovaranja u domenu ljudske sigurnosti na nivou države, regiona i Evrope, a zasnovanih na programu sistematskog istraživanja na nivou države i regiona. U sadašnjem trenutku mreža sprovodi istraživanje u vezi sa formama i izvorima nesigurnosti u svakodnevnom životu građana sa posebnim osvrtom **na škole, radno mjesto i lokalnu zajednicu, u okviru teme forme i mjesta nasilja na Zapadnom Balkanu i u Turskoj.**

Glavne ambicije projekta usmjerene su ka razvoju metodologije za monitoring ljudske sigurnosti i, u kasnijem periodu, identifikaciji seta relevantnih indikatora koji se mogu koristiti od strane projektne mreže, kako bi se realizovao sistematski monitoring razvoja u pogledu ljudske sigurnosti u regionu.

Mreža takođe teži da postane model saradnje između organizacija civilnog društva i istraživačkih institucija, koji jača istraživačke kapacitete partnera fokusiranih na aktivnostima zagovaranja, a osim toga doprinosi i prevazilaženju distance između dijelova zajednice koji se bave istraživanjima /zagovaranjem/ i donošenjem odluka, kako bi se unaprijedio proces donošenja odluka.

Zbog čega Balkan i Turska?

Postoje dvije jasne linije razdvajanja između zemalja koje su obuhvaćene ovim partnerstvom. Prva je skorašnja istorija dvije zemlje Zapadnog Balkana u pogledu oružanog konflikta na njihovim teritorijama (BiH i Kosovo), koji je uključio zemlje u okruženju i imao duboke, specifične i direktne političke, administrativne, demografske, ekonomske i društvene

posljedice za širi region. Druga razlika tiče se formalnih odnosa u okviru Evropske Unije, sa Bugarskom kao članicom EU, Turskom kao zemljom kandidatom i Zapadnim Balkanom koji obuhvata skup zemalja u različitim fazama pristupa u EU.

Sa druge strane, neke od uobičajenih karakteristika ovih zemalja dijele zajedničke probleme po pitanju ekonomskih i političkih promjena, kao i intenzivne migracije, sa opsegom pratećih posljedica čiji kombinovani uticaj oblikuje živote nekih grupa i pojedinaca na načine koji su opresivni, diskriminatorski i nesigurni.

Posmatrano iz ugla politike, sve ove zemlje formalno teže institucionalizaciji modela liberalno/demokratske države, ali u realnosti, svaka od njih bi tek trebalo da prevaziđe specifične neliberalne elemente u pogledu načina na koji se realizuje vršenje vlasti. Ishod se manifestuje u demokratskom deficitu koga građani ovih zemalja osjećaju u formi "diferenciranog državljanstva" koje, i pored toga što se ne nalazi u zakonu, postoji u praksi. Ova društva moraju preći dalek put prije nego počnu sa primjenom ispravne i pravedne vladavine, i omogućće pružanje forme zaštite i sigurnosti koje uživaju oni koji žive u stabilnim demokratskim zemljama. Iza fasade formalne jednakosti i prava, građansko učešće je ozbiljno ograničeno, dok čak postoji i forma hijerarhije građanstva u okviru koje su neke grupe i zajednice "više jednake od drugih". Rasprostranjenost socijalne isključenosti u ovim društvima, koja se razlikuje od standarda Zapadne Evrope u pogledu obima i određenih formi koje koristi, često isključuje uživanje političkih prava koja su formalno data građanima Zapadnog Balkana, Bugarske i Turske. Ovo su još uvijek ozbiljni problemi kada je u pitanju demokratsko angažovanje vlade vezano za ljudska prava, pitanja manjina, probleme pomirenja, medije, transparentnost i odgovornost.

U ekonomskom smislu, sve ove zemlje su angažovane u procesima modernizacije neoliberalnog modela, kojem se teži pod pritiskom globalnog tržišta, konkurencije i univerzalnih standarda ekonomske vladavine, a koji takođe dolazi sa mnogostrukim izazovima za državu, društvo i njegovu koheziju. Povećanje dispariteta prihoda doprinijelo je povećanju nivoa siromaštva, dok je donošenje vladinih politika, usmjerenih ka smanjenju siromaštva, ostalo bez efekta. Nedostatak produktivnog zapošljavanja i društvene sigurnosti ostaje najistaknutija briga njihovih građana.

Migracija predstavlja poseban aspekt društveno-ekonomskog konteksta u ovom regionu sa značajnim implikacijama na dobrostanje i sigurnost građana. Ovaj region je iskusio masivne interne migracije, koje su obuhvatale etničke migracije usljed otvorenih ili latentnih konflikata, koji su doprinijeli stvaranju druge vrste pritisaka na društvene politike (obrazovanje, socijalno stanovanje, osiguravanje socijalne pomoći) i socijalnu koheziju.

Samim tim povezanost i racionalizacija posvećena stvaranju ove mreže civilnog društva postaju očiglednije kada se stvari sagledavaju na individualnom nivou običnih ljudi i njihovih dnevnih iskustava. U svakoj od ovih zemalja, odnosi unutar zajednica, socijalna isključenost i upravljanje postaju izvori pretnji za miroljubivi suživot i socijalnu pravdu - ciljevi koji zauzimaju središnje pozicije misija svih naših partnera iz sfere civilnog društva u ovoj mreži.

Agenda istraživanja projekta fokusira se na ispitivanje različitih pitanja koja mogu pomoći u poboljšanju našeg razumijevanja uzroka nesigurnosti i ugrožavanja u svakodnevnom iskustvu života pojedinaca i zajednica u ovim zemljama. Sakupljanjem vjerodostojnih dokaza, mreža će uspostaviti dobru osnovu za predlaganje i zagovaranje efektivnijih pristupa prilikom pomirenja na individualnom nivou i nivou zajednice u ovim društvima, na način uz pomoć kojeg se mogu angažovati različite vrste aktera na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i međunarodnom, a naročito evropskom nivou.

PARTNERI

Turska/Helsinški parlament građana - hCa

Iskustvo Helsinškog parlamenta građana u transnacionalnim naporima izgradnje mira širom Evrope, Balkana i Turske počelo je u drugoj polovini 1980-ih, kada su dijelovi zapadnoevropskog mirovnog pokreta razvili strategiju "popuštanja odozdo", praveći tako veze sa grupama opozicije u Centralnoj i Istočnoj Evropi. Mnoge od tehnika transnacionalnog umrežavanja - pružanje transnacionalne podrške grupama u teškim i opasnim situacijama, i istovremeno lobiranje različitih vlada i međunarodnih institucija - razvijeni su tokom ovog perioda. Helsinški parlament građana je osnovan 1990-e kako bi formalizovao ovu mrežu. Cilj je bio da integrišu Evropu odozdo, da se uspostavi panevropsko civilno društvo. Helsinški parlament građana u Turskoj je formalno osnovan 1993-e, kao dio ove mreže. On je od tada poslovaao kao otvoren prostor za interakciju i dijalog između strana u konfliktu kroz cijelu Tursku. Ova uloga je zaradila svoju reputaciju nacionalnog NVO okrilja za ljudska prava u Turskoj.

Srbija/SeConS – Grupa za razvojnu inicijativu

SeConS je vodeća organizacija u oblasti socijalne inkluzije u Srbiji. Prvi set nacionalno specifičnih indikatora za praćenje socijalne inkluzije u skladu sa metodologijom EU je razvijen 2008-e od strane stručnjaka SeConS-a. Ovaj zadatak je učinjen za stavku socijalne inkluzije i smanjenja siromaštva Vlade RS. SeConS je jedna od vodećih organizacija koje promovisu koncept socijalne inkluzije među kreatorima politika, zvaničnicima iz relevantnih institucija i organizacija civilnog društva u Srbiji od tog vremena. Ovo je učinjeno kroz istraživanje, izgradnju kapaciteta, mobilizaciju aktera, akcije ljudi-ljudima i kroz medijsku promociju. Glavni rezultati ovih aktivnosti su brojne studije i uputstva politika dostupna na www.secons.net. SeConS je snažno profilisan prema socijalnim i ekonomskim aspektima ljudske sigurnosti.

Bosna i Hercegovina/Omladinski Resursni Centar/Helsinški parlament građana Tuzla

Omladinski Resursni Centar (ORC) / Helsinški parlament građana (hCa) Tuzla je priznat lider u oblasti mladih u BiH, osnivač i partner u velikom broju omladinskih i drugih građanskih mreža u BiH i širom zapadnog Balkana. Počeo je svoje aktivnosti 1995-e, a kao Omladinski Resursni Centar (ORC) Tuzla zvanično je osnovan 2004-e. Organizacija radi na povezivanju inicijativa mladih (nezavisne organizacije, neformalne grupe i pojedinci) sa cijele teritorije Bosne i Hercegovine, na promovisanju njihovih kapaciteta, aktivnosti i ideja, sa posebnim fokusom na mlade ljude koji žive u malim zajednicama i gradovima u BiH. ORC Tuzla je aktivan učesnik i partner u mnogim regionalnim i međunarodnim projektima, inicijativama, kampanjama; imajući obzira prema manjinama, rodnoj ravnopravnosti, demilitarizaciji, itd. Od 1997 do danas, hiljade mladih ljudi je "prošlo" kroz Omladinsku mrežu BiH, i mnogi od njih sada imaju važne i odgovorne funkcije u javnom i političkom životu u BiH. Trenutno Omladinska mreža

BiH okuplja oko 180 članova / omladinskih organizacija, neformalnih omladinskih grupa, pojedinaca, te Omladinsku grupu u sklopu ORC-a.

Crna Gora/Asocijacija za demokratski prosperitet -Zid

Zid je članica Mreže hCa od 1997-e, jedna od vodećih članica crnogorskog civilnog društva u pružanju obuka i alata po pitanjima socijalne inkluzije, zastupanja, omladinskih politika, volontiranja i građanstva. Veoma je angažovan u regionalnim mrežama koje se bave unakrsnim pitanjima mira i mladih. Građanski pakt za jugoistočnu Evropu – kontinuirano prateći krizu na Kosovu, međunarodna zajednica je stvorila Pakt stabilnosti za SEE region koji ima za cilj da stvori međunarodni mehanizam za izgradnju mira i demokratije na Balkanu. Građanski aktivisti unutar bližeg regiona su shvatili da civilna društva moraju biti u jednakoj saradnji jedni sa drugima.

Bugarska/Institut za regionalne i međunarodne studije - IRIS

IRIS je nezavisna, nestranačka i neprofitna istraživačka organizacija, sa sjedištem u Sofiji, Bugarska. IRIS je posvećena razvoju regionalne strategije za demokratsko kreiranje politika i povećanja međunarodnog razumijevanja aktuelnih i novih pitanja u Bugarskoj, na Balkanu i u regionu Crnog mora. Programi IRIS-a uključuju proizvodnju analize o aktuelnim pitanjima javnih politika i pitanja u sferi međunarodnih odnosa i bezbjednosti; lobiranje među donosiocima odluka za prihvatanje odgovarajućih i efikasnih političkih linija; umrežavanje sa kolegama istraživačkih i aktivističkih nevladinih organizacija u Bugarskoj, na Balkanu i u Crnomorskom regionu; i organizovanje konferencija gdje političari, akademici i profesionalci pronalaze forum za razmjenu ideja i perspektive u politikama. U toku više od petnaest godina postojanja, IRIS je akumulirala značajanu bazu znanja i iskustva u oblasti demokratije, balkanske i crnomorske bezbjednosti i saradnje, zastupanja i umrežavanja.

CRDP Kosovo/Centar za istraživanje, dokumentaciju i publikaciju

CRDP je osnovan 2010-e godine sa zadatkom da promoviše mehanizme tranzicione pravde koji mogu da normalizuju lokalne i regionalne odnose i pomognu Kosovu u rješavanju svoje istorije kršenja ljudskih prava. Strategija koja se koristi za zagovaranje tranzicione pravde zasniva se na konceptualnom modelu za suočavanje sa prošlošću (dwp) koji se bavi pravom društva da zna, pravo na pravdu, pravo na reparacije i garanciju ne-recidiva. Sve aktivnosti koje se sprovode u Centru uklapaju se u ovaj prelazni okvir pravde. Kroz ove napore CRDP nastoji da bude ključna tačka za tranzicionu pravdu na Kosovu, predstavljajući potrebe etničkih manjina i žrtava sukoba. Uglavnom je bio fokusiran na konsultacije sa ugroženim grupama na Kosovu, uključujući i etničke manjine, žrtve sukoba, bivše zatvorenike i ratne veterane. U regionu u kome se saradnja između etničkih manjina pokazala izuzetno teška, CRDP je bio jedna od prvih organizacija koje su probale da dopru do etničkih Srba, Albanaca i RAE zajednice da bi razgovarale o širokom spektru pitanja, uključujući komisije za istinu, odgovornost, reparacije i reforme.

Claim!
CITIZEN'S NETWORK
FOR PEACE,
RECONCILIATION AND
HUMAN SECURITY

Autor: *Jasmin Jašarević*

Urednik: *ORC Tuzla*

Prevod: *ORC Tuzla*

Dizajn: *Damir Krnjić*

Kontakt: ***Omladinski Resursni Centar (ORC) Tuzla***

Adresa: Hadži Bakirbega Tuzlića 1, 75000 Tuzla, Bosna i Hercegovina

Tel/fax: +387 35 258 077

e-mail: orctuzla@bih.net.ba

www.omladina-bih.net

Tuzla, BiH, april 2016.

*Ovaj projekat je finansiran od strane Evropske Unije.
Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju nužno stavove Evropske komisije.*